

Achtergrondinformatie bij de stellingen

Versie 19 januari 2014

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
1.	Hoe hoger het IQ, hoe lager het EQ	IQ en EQ zijn geheel verschillende concepten. Onderzoek van Derksen, Kramer & Katzko (2002) laat zien dat er in het algemeen geen verband bestaat tussen IQ en EQ. Bij een hoog IQ komen alle scores van EQ voor, zonder dat er een verband is, ook niet negatief. Dit onderzoek is echter niet onder hoogbegaafden verricht. Uit recent onderzoek van Dijkstra, Barelds, Ronner & Nauta (2012) blijkt dat een groep Mensaleden gemiddeld een significant lagere emotionele intelligentie heeft vergeleken met een controlegroep. Dit is echter een geselecteerde en dus waarschijnlijk niet representatieve groep.
2.	Hoogbegaafden geven weinig om uiterlijk en mode	Hoogbegaafden hebben vaak meer interesse voor inhoud dan voor vorm; dit geldt overigens voor hogeropgeleiden in meer algemene zin. Ze hebben doorgaans minder behoefte aan sociale conventies en door hun sterke gevoel van autonomie geven ze vaak niet om wat een ander van hun uiterlijk vindt. Er zijn natuurlijk ook veel hoogbegaafden die wel degelijk veel geven om uiterlijk en mode. Zij kunnen hun hoogbegaafdheid ook op dat terrein laten zien. Zo zijn er verschillende hoogbegaafde modeontwerpers en modellen. Mode kan gezien worden als een kunstuiting.
3.	Hoogbegaafden hebben minder behoefte aan sociale contacten	Ieder mens is in principe een sociaal dier dat deel wil uitmaken van een groep en daar een deel van de eigen identiteit uithaalt. Zo ook hoogbegaafden. Het komt echter vaak voor dat hoogbegaafden zich niet helemaal op hun gemak voelen in groepen omdat ze zich 'anders' voelen. Soms trekken ze zich dan terug. Er is natuurlijk ook een verschil tussen mensen die sterk(er) op het persoonlijkheidskenmerk extravertie scoren of juist sterk(er) op introversie (zie referentie 'Extraversie als persoonlijkheidskenmerk'). Dit staat verder los van intelligentie. Hoogbegaafden gaan, als ze zich ervan bewust zijn dat ze hoogbegaafd zijn, gaan soms wel graag naar activiteiten die speciaal voor hoogbegaafden worden georganiseerd. Zo vinden op deze manier vaak herkenning bij gelijkgestemden. Voorbeelden zijn de Dag van de Hoogbegaafdheid, het Festival van Talent, de HB-café's, activiteiten van de vereniging Mensa. Ook zijn er diverse fora (zoals het HB-Forum) en vele LinkedIn groepen specifiek voor hoogbegaafden.
4.	Hoogbegaafd betekent hoogopgeleid	In tegenstelling tot wat vaak wordt gesuggereerd, zijn er aanwijzingen dat vrij veel hoogbegaafden een hoge opleiding hebben voltooid. Van de 1.260 deelnemers aan het onderzoek van de UU (Reijseger et al., 2013) had 78% een HBO- of WO-opleiding afgerond. En uit een onderzoek van Dijkstra, Barelds, Groothof, Ronner en Nauta (2012) bleek 73% een hoge opleiding te hebben voltooid. We weten uiteraard niet hoe representatief die groepen zijn. We weten wel dat wanneer hoogbegaafde volwassenen geen hoge opleiding hebben afgerond, daar vaak meerdere redenen voor zijn, zoals specifieke leerstoornissen (zoals dyslexie en dyscalculie) of -problemen (zoals motivatie- en keuzeproblemen), of dat men thuis niet werd gestimuleerd. Het is niet zo dat je je hoogbegaafdheid per se zou moeten laten zien in je opleidingsniveau. Het gaat er natuurlijk om waar je het gelukkigst van wordt. Het is wel zo dat hoogbegaafden de potentie hebben om een hoge opleiding af te ronden. Lukt dat niet en willen ze het wel, dan zou specialistische hulp van pas kunnen komen.

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
5.	Hoogbegaafden zijn perfectionisten	Je kunt iets heel goed willen doen of een heel goed resultaat willen nastreven zonder dat je een 'perfectionist' bent. Het gaat erom dat je bij jezelf onderzoekt of je die hoge norm nastreeft vanuit jezelf (intrinsieke motivatie) of vanuit een soort druk van buitenaf (normen van je ouders of je leraar of het voldoen aan een beeld dat leeft in de maatschappij). En wat zijn de gevolgen van jouw hoge streefniveau? Kom je in een <i>flow</i> en wordt het een heel goed product of word je juist geblokkeerd, komt er niets uit je handen en word je bijvoorbeeld somber? Erickson (2011) wijst op heldere wijze op de verschillen tussen perfectionisme met een bron van binnenuit of van buitenaf. Webb et al (2005; 2013) schrijven dat perfectionisme bij veel hoogbegaafde kinderen al van jongs af aan te zien is en zij verklaren dat doordat hoogbegaafde kinderen hun normen vaak ontlenuen aan een ideaalbeeld. Ze stellen hun idealen (te) hoog. Ze schatten dat tot 20% van de hoogbegaafde kinderen zo veel last heeft van perfectionisme dat ze daardoor in de problemen komen ('het is nooit goed genoeg').
6.	Aan de ogen kun je zien of iemand hoogbegaafd is	Deze uitspraak is gebaseerd op de blik die sommige hoogbegaafden hebben: alert, nieuwsgierig, intens (kan ook doorslaan naar het negatieve: overkritisch en soms bijna argwanend). Er is echter geen enkel wetenschappelijk bewijs dat er iets als een 'hoogbegaafde blik' zou bestaan en het zou ook wel erg gemakkelijk zijn; dan zijn testen overbodig.
7.	Hoogbegaafden zijn vaak ongevoelige mensen	Wat is dan gevoelig of ongevoelig? Hoogbegaafden nemen veel prikkels in de omgeving sterk waar. In het Delphi-model Hoogbegaafdheid (Kooijman - Van Thiel, 2008) staat dit ook als kenmerk genoemd. Het gaat er echter om hoe je met die prikkels omgaat. Je kunt een rijk geschakeerd gevoelsleven hebben (zoals het Delphi-model ook beschrijft), maar je kunt ook last hebben van al die prikkels en je gevoelens vervolgens afschermen. De buitenwereld vindt jou dan wellicht ongevoelig terwijl je dat in wezen niet bent. Als we het hebben over overgevoeligheid komt ook de term overexcitabilites vaak naar voren. Deze betekenis van overgevoeligheid komt uit een ander paradigma, namelijk dat van de Poolse psychiater Dabrowski. In zijn optiek zijn overexcitabilites in feite groeipotentieën (positieve desintegratie) en kunnen hoogbegaafden juist door hun overexcitabilites verder komen in hun ontwikkeling (Mendaglio, 2008).
8.	Hoogbegaafden verdragen geen autoriteit boven zich	Hoogbegaafden hebben vaak een sterke drang naar autonomie; dat wil zeggen dat een hoogbegaafd persoon een eigen oordeel heeft, eigen afwegingen maakt en daarbij blijft tot zich iets beters (een beter argument) aandient (Delphi-model Hoogbegaafdheid, Kooijman - Van Thiel, 2008). Er is geen onderzoek waaruit blijkt dat hoogbegaafden vaker arbeidsconflicten hebben dan niet-hoogbegaafden. Uit onderzoek van Van der Waal et al (2014) blijkt dat er wel een specifiek patroon te onderscheiden is in de arbeidsconflicten van hoogbegaafden. We zien dit patroon al bij hoogbegaafde kinderen ontstaan (Van der Waal et al, artikel in voorbereiding.). Hoogbegaafde zien vaak wat er niet goed gaat in het werk of in de organisatie en proberen daar, om het te verbeteren, over te praten. Dat wordt niet altijd op prijs gesteld. Inzicht in dit patroon kan helpen om het anders aan te pakken. Soms is coaching zinvol. Het IHBV heeft in kaart gebracht aan welke kenmerken een voor hoogbegaafden geschikte leidinggevende zou voldoen (Nauta et al., 2012). Op basis daarvan zijn aanbevelingen geschreven (Ronner et al., 2012).
9.	Hoogbegaafden dragen vaak een bril	Vroeger werd vaak gedacht dat je door veel lezen slechtere ogen zou krijgen en eerder een bril nodig zou hebben. De stelling suggereert dat hoogbegaafden veel lezen (dat is misschien wel zo, maar niet onderzocht), maar stel dat dat zo zou zijn, dan is er nog geen aanwijzing dat je door veel lezen een bril nodig zou hebben. Het kan wel zijn dat je van veel lezen vermoeide ogen krijgt. Heb je vermoeide ogen, laat dan nakijken of je wellicht een andere brilsterkte nodig hebt. Vermoeide ogen ontstaan overigens door een samenspel van diverse factoren. Je vindt een betrouwbare link in de referentielijst bij 'Asthenopie'.

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
10.	Hoogbegaafden ervaren feed-back altijd als persoonlijke aanval	Als hoogbegaafden iets doen of maken, leggen ze daar hun hele ziel en zaligheid in. Ze reageren ook vaak intenser of heftiger dan anderen. Hier is veel literatuur over geschreven (het staat ook in Delphi-model Hoogbegaafdheid en bij Jacobsen: <i>intensity</i>). Nauta & Ronner (2007) geven diverse voorbeelden. Als hoogbegaafden minder goede aansluiting ervaren, zijn er wellicht communicatieproblemen die eerder gevormd zijn. Misschien zijn ze als kind gekrenkt doordat ze geen waardering van hun ouders hebben gekregen en nu ook niet op hun werk. Komt er dan feedback dan kunnen oude ervaringen naar boven komen en kunnen ze zich persoonlijk gekwetst voelen. Het is van belang hier iets mee te doen: coaching of counseling kan goed van pas komen. Het zou kunnen voorkómen dat er conflicten ontstaan of escaleren.
11.	Hoogbegaafden zijn slecht in sport	Sommige hoogbegaafden zijn juist heel goed in sport; denk bijvoorbeeld aan Johan Crujff en Epke Zonderland (misschien niet getest maar wel veel kenmerken). Gardner (2002) heeft het in zijn indeling van soorten intelligenties ook over lichamelijke intelligentie. Voor sommige sporten moet je niet alleen fysiek goed zijn, maar ook (strategisch) inzicht hebben. Sommige hoogbegaafden kunnen in hun jeugd andere prioriteiten hebben dan de kinderen in hun omgeving, zodat ze meer met denk- en leesactiviteiten bezig zijn en minder met sporten of dansen (en misschien te weinig bewegen). Een factor waardoor sommige hoogbegaafden minder goed kunnen zijn in sport, zou kunnen zijn dat ze meer nadenken over de bewegingen (bijvoorbeeld bij gymnastiek) die ze moeten doen en de risico's die daaraan verbonden zijn (ringen, rekstok, skiën). Dit zou een reden kunnen zijn dat ze minder spontaan bewegen. De Nederlandse klinisch neuropsycholoog Erik Matser (2011; 2013) heeft een duidelijke relatie gevonden tussen enkele aspecten van intelligentie (zoals verwerkingsnelheid en visueel ruimtelijk inzicht) en topsporters, onder andere door onderzoek onder topsporters op wereldniveau (voetballers van Chelsea, tennissers als Roger Federer).
12.	Hoogbegaafden kunnen geen relatie hebben met een niet-hoogbegaafde partner	Om effectief met elkaar te communiceren moeten de IQ's van twee mensen niet te ver uit elkaar liggen. Er wordt wel eens gezegd dat een verschil van ongeveer IQ 15 punten al tot problemen kan leiden, maar we hebben hier geen wetenschappelijk bewijs van gevonden. Er zijn in een relatie uiteraard meer aspecten die een rol spelen dan IQ. Onderzoek naar relaties van hoogbegaafden is schaars. Uit een onderzoek onder 354 heteroseksuele hoogbegaafden blijkt dat vrouwen bij partnerkeuze de intelligentie van een partner een hogere waardering geven dan mannen (Dijkstra et al., 2012).
13.	Hoogbegaafden zijn nodig voor innovatie	We denken zeker dat hoogbegaafde werknemers in potentie creatief en innovatief zijn (Corten et al., 2006), maar er is tot op heden nog geen kwantitatief onderzoek naar gedaan. De gedachte achter deze stelling is dat hoogbegaafden <i>out-of-the-box</i> kunnen denken en dat werkgevers daar profijt van kunnen hebben. Hoogbegaafden kunnen natuurlijk ook als zelfstandigen hun creativiteit en innovatieve vermogens inzetten. Innovatie komt overigens vaak tot stand doordat mensen met elkaar samenwerken. Voor innovatie zijn niet alleen goede ideeën nodig; er moet ook keihard worden gewerkt om die ideeën te realiseren. Er zitten dus ook veel kanten aan die niet (alleen) te maken hebben met creatief zijn, maar meer met doorzettingsvermogen.
14.	Hoogbegaafden weten het altijd beter	Helaas worden hoogbegaafden nogal eens als betweters gezien en dat kan soms behoorlijk frustrerend zijn. Het beeld van de betweter ontstaat door de volgende factoren: (1) hun gedrevenheid (Delphi-model Hoogbegaafdheid, Kooijman - van Thiel, 2008); (2) ze zien en horen veel en kunnen snel combineren; en (3) soms zijn hoogbegaafden inderdaad uitstekend op de hoogte en kunnen dat ook scherp verwoorden. Het vooroordeel is dus mogelijk deels waar. Wellicht wordt het ook versterkt door communicatieproblemen, omdat ze zich vaak zo anders voelen dan de mensen in hun omgeving. In het boek <i>Ongeleide projectielen op koers</i> van Nauta & Ronner (2007) staan enkele voorbeelden.

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
15.	Hoogbegaafdheid en autisme lijken sterk op elkaar	Dit wordt nogal eens gezegd, maar wij willen daar een aantal kanttekeningen bij plaatsen. Ten eerste spreken we liever niet over autisme, maar over een stoornis in het autisme spectrum (ASS). Het gaat niet om één aandoening, maar om een aantal symptomen die men samen de term autismspectrumstoornis geeft. Om een diagnose in het ASS te krijgen mag er geen andere verklaring voor de symptomen zijn. Wij vermoeden dat sommige hoogbegaafden de diagnose te snel krijgen. Het is namelijk een grijs gebied. Veel hoogbegaafden hebben zeer diepgaande interesses en kunnen zich daarop extreem goed concentreren en zich afsluiten van hun omgeving. Er zijn ook hoogbegaafden die zich afzonderen omdat ze zich in een groep niet thuis voelen of enorm vervelen. Of dit in neurologisch opzicht hetzelfde is als bij mensen met autisme is nog niet te zeggen doordat de onderzoekstechnieken daarvoor nog niet ver genoeg ontwikkeld zijn. We verwijzen hier ook graag naar het IHBV leaflet <i>Hoogbegaafd en meer dan dat</i> (2013) en naar het boek over misdiagnoses van hoogbegaafden van Webb et al (2005; 2013). Om de verwarring te illustreren kunnen we kijken naar het 'betrekkingsniveau van communicatie van Watzlawick': Hoogbegaafden kunnen dat niveau wel ervaren (hoewel ze er soms voor kiezen dat niet te doen), autisten kunnen dit echt niet. Voor een buitenstaander kan het vertoonde gedrag er dan hetzelfde uitzien (persoonlijke mededeling Marijke van Dijk).
16.	Hoogbegaafden hebben een eigen gevoel voor humor	Dit wordt vaak beweerd en onder hoogbegaafden denkt men dat dit zo is, omdat grapjes van hoogbegaafden niet altijd worden begrepen. Ze denken dan te snel en combineren en associëren zonder dat de omgeving dit nog kan volgen. Uit onderzoek onder circa tweehonderd leden van Mensa door Dijkstra, Barelds, Ronner & Nauta (2011) blijkt dat hoogbegaafden over het algemeen positieve humorstijlen gebruiken. Wel gebruiken de mannen iets vaker een agressieve humorstijl, maar dat is onder gemiddelde populaties ook zo. Cynisme komt naar onze ervaring ook wel veel voor. Soms is dit een symptoom van een beginnende <i>burn-out</i> of <i>bore-out</i> .
17.	Hoogbegaafden blinken maar in één ding uit	Dit is soms het geval, maar lang niet altijd. Hoogbegaafden kunnen vaak juist veel verschillende dingen goed en pakken nieuwe dingen ook vaak snel op. Gardner (2002) heeft een theorie ontwikkeld over meerdere soorten intelligentie. Kritiek op de theorie van Gardner is dat er onvoldoende empirische aanknopingspunten zijn voor de door hem onderscheiden subvormen van intelligentie. Ook heeft men kritiek op het feit dat de intelligenties niet te meten zouden zijn. Inmiddels is er wel een meetinstrument ontwikkeld, de Multiple Intelligences Developmental Assessment Scales (MIDAS), waarmee ook in Nederland onderzoek wordt gedaan.
18.	Hoogbegaafden hebben vaak last van faalangst	Of er vaak sprake is van faalangst bij hoogbegaafden weten we niet. Wel is bekend dat faalangst bij hoogbegaafden soms al op jonge leeftijd ontstaat. Over faalangst bij hoogbegaafde kinderen is veel geschreven. Faalangst is angst die de kop opsteekt als je iets moet gaan doen dat beoordeeld gaat worden of waarvan je denkt dat het beoordeeld gaat worden. Een deel van de volwassen hoogbegaafden heeft het nog steeds of het steekt opnieuw de kop op wanneer er bijvoorbeeld werkproblemen zijn. Carol Dweck noemt in dit kader twee denkkaders: het <i>fixed</i> en het <i>growth</i> denkkader. Iemand met een vast denkkader is bang om het stempel van slim zijn te verliezen (Dweck, 2011). Overigens bestaat er ook 'straalangst': bang zijn om iets goed te doen en dan in het middelpunt te staan.
19.	Hoogbegaafden blokkeren bij twijfel	Hoogbegaafden vinden keuzes maken vaak lastig. Ze zien namelijk bij alle verschillende keuzemogelijkheden zowel voor- als nadelen. Sommige hoogbegaafden kunnen daardoor blokkeren (Nauta, Ronner & Groeneveld, 2009).

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
20.	Alleen met een IQ-test kan vastgesteld worden of iemand hoogbegaafd is	Een hoog IQ zien we als een van de vele aspecten van hoogbegaafdheid. Wanneer iemand zeer hoog scoort op een IQ-test, is zo iemand in elk geval wel in hoge mate intelligent. We zien dit als een 'smalle definitie' van hoogbegaafdheid. Hoogbegaafdheid uit zich niet altijd in een hoge IQ-score, bijvoorbeeld wanneer iemand faalangst heeft. Je kunt hoogbegaafdheid vermoeden op basis van de kenmerken van het Delphi-model Hoogbegaafdheid van Kooijman - Van Thiel (2008), waarin het denken, zijn, voelen, waarnemen, willen en doen van hoogbegaafden worden gekenschetst met termen die in een Delphi-studie zijn verzameld. Je kunt kijken naar iemands gedrag en prestaties en ook luisteren naar wat familie, vrienden en bekenden van iemand zeggen. Hoge intelligentie heeft ook een sterke erfelijke component, zodat het bestaan van hoogbegaafdheid in de familie een aanwijzing kan geven.
21.	Hoogbegaafden blijven de hele nacht door denken	Sommige hoogbegaafden hebben minder slaap nodig. Er zijn ook hoogbegaafden die rapporteren dat zij juist meer slaap nodig hebben dan acht uur per etmaal. In een klein onderzoek zijn aanwijzingen gevonden dat hoogbegaafden iets vaker slaapproblemen hebben dan de gemiddelde bevolking: 40% tegenover 30% (Nauta, Van Thiel, Moerman & Smits, 2011).
22.	Alléén met excellente prestaties mag je je hoogbegaafd noemen	Net als bij stelling 20 gaat het bij deze stelling om een beperkte kijk op hoogbegaafdheid. Lang niet alle hoogbegaafden laten excellente prestaties zien. En bovendien: wie bepaalt of prestaties excellent zijn? En op welk terrein moet dat dan zijn?
23.	Hoogbegaafden lopen te koop met hun hoogbegaafdheid	Veel hoogbegaafden doen dit juist niet. Meestal praten ze er niet over. Ze krijgen nogal eens negatieve reacties. Hier zijn veel ervaringsverhalen over. We hebben het enkele malen in HB-café's als thema aan de orde gesteld: hoe praat je over je HB zijn, met wie en waarom? In een onderzoek onder Nederlandse Mensalieden inventariseerden we in hoeverre en waarom ze hun Mensalidmaatschap al of niet op hun CV zetten. Er waren zowel argumenten voor als tegen, en zowel positieve als negatieve ervaringen (Nauta & Van Eck, 2011).
24.	Hoogbegaafden vervelen zich vaak op hun werk	Uit onderzoek van de UU (Reijseger et al., 2013) blijkt dat 37% van de respondenten aangeeft uitgekeken te zijn op hun werk. Dat kan een aanwijzing zijn voor verveling. Naar verveling onder hoogbegaafden op het werk is verder geen onderzoek gedaan.
25.	Hoogbegaafden zijn vaak depressief	Uit onderzoek is gebleken dat depressies bij hoogbegaafde kinderen niet vaker voorkomen dan bij niet-hoogbegaafde kinderen (o.a. Gust-Brey & Cross, 1999). Wat we wel vaak zien is dat hoogbegaafde kinderen en ook hoogbegaafde volwassenen zeer gevoelig zijn voor allerlei prikkels en dat ze door hun observatievermogen, analytische gaven en morele ontwikkeling vaak zien dat veel dingen in de wereld verbeterd zouden kunnen worden. Het gaat dan vaak om omvangrijke thema's zoals oorlog, honger, etc. Het zien dat het beter zou kunnen of moeten, kan leiden tot actie maar kan ook leiden tot gevoelens van hulpeloosheid en verlamming, omdat je je realiseert dat je alleen niet zoveel kunt bereiken om de wereld te verbeteren, ook al wil je het nog zo graag (Breedijk & Nauta, 2012).
26.	Allochtone hoogbegaafden bestaan niet	Er zijn natuurlijk net zoveel hoogbegaafden onder allochtonen als onder autochtonen. Het kan wel zijn dat ze minder zichtbaar zijn door cultuurverschillen en achterstanden. De allochtone groepen in Nederland zijn niet representatief voor de inwoners van hun land. Een factor van belang is dat de testen in het Nederlands zijn, waardoor taalproblemen en het niet altijd begrijpen van de contexten tot een onterechte niet-signalering kan leiden. In Amerika speelt deze vraag ook met betrekking tot Afrikaans-Amerikanen en andere minderheden.

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
27.	Hoe intelligenter, hoe creatiever	Het meten van creativiteit is lastig; er zijn namelijk geen standaard vragenlijsten of meetinstrumenten. Ook zijn er veel verschillende opvattingen over wat creativiteit is. Sternberg (2003) verbindt hoogbegaafdheid met creativiteit en wijsheid. Er zou een positief verband bestaan tussen IQ en creativiteit, maar dan tot een bepaalde IQ-hoogte. Daarboven is dat verband er niet meer (Guilford & Christensen, 1973; Batey & Furnham, 2006). Het <i>Grote vindingrijkboek</i> gaat in op creatief denken bij kinderen en hoe je die creativiteit kunt stimuleren (Van der Kooij, 2013). Zie ook stelling 13 over innovatie.
28.	Hoogbegaafden hebben gemiddeld een wat groter hoofd	Men heeft vroeger gedacht dat er een verband was tussen de grootte en het gewicht van de hersenen en het IQ. Vele hersenen van beroemde mensen zijn onderzocht, maar men kon geen verband vinden tussen grootte of gewicht van de hersenen enerzijds en de mate van genialiteit anderzijds. Recent is er echter toch wel een klein verband gevonden tussen hersengrootte en intelligentie (Franke, 2012). Het is echter niet zo dat je daardoor als hoogbegaafde een groter hoofd zou hebben. Tegenwoordig wordt veel meer vanuit de cognitieve psychologie gekeken naar intelligentie. Cognitieve psychologen ontleden intelligentie niet zozeer in één of meerdere factoren, maar zoeken naar mentale processen die verantwoordelijk zijn voor intelligent gedrag. Ook onderzoeken ze bijvoorbeeld hoe nauwkeurig en snel deze processen verlopen. Doel van de cognitieve benadering is om intelligent gedrag met informatieverwerkingsmodellen te beschrijven: een mens neemt informatie op (inputfase), verwerkt die mentaal en slaat de verwerkte informatie op (representatiefase) en reageert (outputfase) (Busato, 2000).
29.	Hoogbegaafden maken vaak hun opleiding niet af	Veel hoogbegaafden vinden keuzes maken lastig omdat ze zo veel kunnen. Kiezen voor één studie betekent het uitsluiten van alle andere studies. Hierdoor is het mogelijk dat hoogbegaafden vaker van studie wisselen. We kennen hierover echter geen onderzoek. Zie ook stellingen 4 en 19.
30.	Er zijn meer hoogbegaafde mannen dan hoogbegaafde vrouwen	We gaan ervan uit dat er geen verschil is tussen het aantal vrouwen of het aantal mannen dat hoogbegaafd is. De ruwe testcores van IQ-testen worden overigens wel gecorrigeerd voor sekse. Bij mannen zien we een grotere spreiding in IQ, dus er zijn meer mannen aan beide uiteinden van de normaalverdeling. Het kan zijn dat er meer jongens/mannen dan meisjes/vrouwen worden getest en HB bevonden, maar dat kan te maken hebben met de redenen waarom ze getest worden. We zien dat jongens op school minder goed kunnen omgaan met hun HB-zijn. Zie bijv. ook Kerr & Cohn (2009).
31.	Hoogbegaafdheid ligt vast in je genen	Intelligentie ligt waarschijnlijk voor ongeveer 70% vast in je genen. Of het dan tot expressie komt is een kwestie van verschillende factoren. HB-ouders (zeker als ze zelf op een positieve manier met hun HB-zijn omgaan) zullen hun kinderen waarschijnlijk prikkelen tot verdere ontwikkeling van hun intelligentie. Zie o.a. Kerr (1991); Kerr & Cohn (2009); Webb et al. (2013).
32.	Hoogbegaafden zijn vroeger op school gepest	In een onderzoek van Peterson & Ray (2006) zijn 432 hoogbegaafde leerlingen uit de laatste klas van het basisonderwijs bevroegd over fysiek en verbaal pesten. Hieruit bleek dat 67% van de ondervraagden wel eens is gepest is en dat 11% daarvan herhaaldelijk gepest wordt. Onderzoek van Estell et al. (2009) geeft aan dat in het reguliere onderwijs normaalbegaafde kinderen minder vaak worden gepest dan hoogbegaafde kinderen. Peterson & Ray (2006) speculeren dat het feit dat hoogbegaafde leerlingen vaker gepest worden dan normaalbegaafde kinderen te verklaren is doordat hoogbegaafde kinderen emotioneler reageren op plagerijen. Er is echter te weinig onderzoek verricht naar de relatie tussen hoogbegaafdheid en pesten om conclusies te kunnen trekken. Het schadelijke van pesten ligt deels in het feit dat de zelfbeschermende reactie om jezelf terug te trekken je de kansen ontnemt om voordeel en bescherming te halen uit sociale relaties. Hierdoor kan een 'interpersoonlijk trauma' zichzelf in een vicieuze cirkel bestendigen. Er zijn HB-volwassenen die ook als ze ouder zijn nog last hebben van het feit dat ze op school zijn gepest. Wanneer ze weten dat ze hoogbegaafd zijn helpt dat wel in hun zelfvertrouwen (ze snappen het 'anders zijn'), maar bij sommigen is er dan al flink wat schade opgetreden.

Nr.	Stelling	Toelichting op de stellingen
33.	Hoogbegaafdheid is een handicap	Hoewel hoogbegaafdheid in principe voor veel extra mogelijkheden zorgt, komen veel hoogbegaafden toch in de knel doordat zij niet begrepen worden en zelfs vaak buitengesloten worden. Deze mensen ervaren hun HB-zijn zelfs als een handicap of een beperking in plaats van een prachtige combinatie van eigenschappen.
34.	Van hoogbegaafd naar gek is maar een kleine stap	Er zijn nogal wat psychiatrische misdiagnoses bij hoogbegaafden. Zie hiervoor het boek van Webb et al (2005; 2013) en het IHBV leaflet 'Hoogbegaafd en meer dan dat' (2013). Maskering komt ook voor en uiteraard kunnen hoogbegaafden ook psychiatrische ziekten krijgen. Schlesinger (2012) deed een uitgebreide studie naar het feit dat er vaak wordt gedacht wat in de stelling staat. Zij toont aan dat er nauwelijks steun te vinden is voor de stelling.
35.	Een hoogbegaafde is altijd wel ergens allergisch voor	Dit is een observatie die niet nader is onderzocht. Er wordt wel eens gesuggereerd dat de fysiologie van hoogbegaafden 'scherper staat afgesteld' waardoor hun lichaam sterker zou reageren op prikkels. Verscheidene onderzoekers hebben opgemerkt dat allergieën vaker bij hoogbegaafde kinderen voorkomen dan normaal (alle gerefereerd in Webb et al., 2005; 2013). Volgens de praktijkervaringen van de auteurs van het boek <i>Misdiagnose van hoogbegaafden</i> (Webb et al., 2005; 2013) lijdt 30 tot 40% van de hoogbegaafde kinderen aan allergieën, meestal voor bepaalde voedingsstoffen of voor veel voorkomende chemische stoffen. Deze hoogbegaafde kinderen (en ook volwassenen) zijn vaak sterker dan gemiddeld gevoelig voor bepaalde medicijnen, zelfs voor medicijnen die zonder recept verkrijgbaar zijn. Er is praktisch niets bekend over allergieën en andere auto-immunreacties bij hoogbegaafde volwassenen, behalve in ervaringsverhalen.
36.	Hoogbegaafden zijn vaak slecht in sociale vaardigheden	We zien dat hoogbegaafde kinderen van nature heel veel signalen uit de omgeving oppikken. Hoe ze daarmee omgaan is een ander verhaal. Omdat ze in hun ontwikkeling vaak voor zijn op leeftijdgenoten, sluit hun gedrag vaak niet aan op leeftijdgenoten. Hoe ze daarmee om moeten gaan, is een lastige. Het leidt tot vaak verwarring en soms tot gedrag dat door de omgeving als niet sociaal vaardig wordt gezien. Om adequate en effectieve sociale vaardigheden te kunnen ontwikkelen is aansluiting bij een groep ontwikkelingsgelijke mensen belangrijk (o.a. boeken van Webb et al., 2005; 2013). Zie ook stelling 1.
37.	Hoogbegaafden maken geen fouten in hun werk	Niemand werkt foutloos. Hoogbegaafden vinden het soms wel moeilijk om hun fouten toe te geven. Ze schamen zich er wellicht voor. Terwijl je van fouten maken juist kunt leren.
38.	Hoogbegaafden komen uit de hoogste sociale klassen	De westerse samenleving is al vele generaties een 'meritocratie', waardoor een zekere mate van selectie is opgetreden. Toch komen er ook veel hoogbegaafden voort uit de lagere sociale klassen. En er kan later nog van alles mislopen in het leven. Wij menen dat hoogbegaafden in alle sociale klassen voorkomen. Wie als hoogbegaafde wordt geboren in een lagere sociale klasse, kan het nog wel eens moeilijker hebben dan wie in een hogere klasse wordt geboren.
39.	Hoogbegaafden kunnen moeilijk stilzitten	Dat zou best waar kunnen zijn. Veel hoogbegaafden hebben een actieve geest en dat kan zichtbaar zijn in hun lichaam. Als ze zich goed voelen, zijn ze actief en steeds bezig met van alles. Er wordt bij hoogbegaafden ook wel eens gedacht aan ADHD en we vermoeden dat er nogal wat misdiagnoses zijn. Zie hiervoor ook het leaflet 'Hoogbegaafd en meer dan dat' (2013) en het boek van Webb et al (2005; 2013).
40.	Met hoogbegaafden is er altijd 'gedoe'	Dat zou best kunnen! Maar dan wel 'prettig gedoe' als de hoogbegaafde niet in zijn of haar valkuilen schiet, aansluiting zoekt met de omgeving én als de omgeving bereid is om open te staan voor wat de hoogbegaafde voelt, denkt en zegt.

Referentielijst

[Asthenopie](#)

- Batey, M. en Furnham, A. (2006) '[Creativity, Intelligence and Personality: A Critical Review of the Scattered Literature.](#)'
- Breedijk, J. en Nauta, N. (2012). *Hoogbegaafde pubers onderweg naar hun toekomst*. Amsterdam: Pearson.
- Busato, V.V. (2000). *Intelligentie. Zin en onzin*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Corten, F., Nauta, N. en Ronner, S. (2006). 'Hoogbegaafdheid: sleutel tot innovatie. Leren in Organisaties.' 1, februari 2007: 32-35. (Ingekorte versie van academisch paper, oktober 2006.) Paper is te lezen op de websites van de auteurs: www.werkenwaarde.nl; www.noksnauta.nl; www.meriones.nl.
- Derksen, J., Kramer, I. en Katzko, M. (2002). 'Does a Self-report Measure for Emotional Intelligence Assess Something Different than General Intelligence?' *Personality and Individual Differences*. 32, 37-48.
- Dijkstra, P., Barelds, D.P.H., Groothof, H.A.K., Ronner, S., en Nauta, A.P. (2012). 'Partner Preferences of the Intellectually Gifted,' *Marriage & Family Review*, 48:1, 96-108.
- Dijkstra, P., Barelds, D., Ronner, S., en Nauta, A. (2011). 'Humor Styles and Their Relationship to Wellbeing among the Gifted.' *Gifted and Talented International*, 26:1&2, 89-98.
- Dijkstra, P., Barelds, D.P.H., Ronner, S., en Nauta, A.P. (2012). 'Personality and Wellbeing: Do the Intellectually Gifted Differ from the General Population?' *Advanced Development Journal*, 13, 103-118.
- Dweck, Carol S. (2011). *Mindset, de weg naar een succesvol leven. Ouderschap, bedrijfsleven, sport, school, relaties*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Erickson, L. (2011) '[Perfectionism: From the inside out or the outside in?](#)'
- Estell, D.B., Farmer, T.W., Irvin, M.J., Crowther, A., Akos, P. en Boudah, D.J. (2009). 'Students with Exceptionalities and the Peer Group Context of Bullying and Victimization in Late Elementary School.' *J Child Fam Stud*, 18, 136-150.
- [Extraversie als persoonlijkheidskenmerk](#)
- Franke, B. (2012). [Enigma project Radboud Universiteit](#).
- Freeman, J. (2010). *Gifted Lives. What Happens When Gifted Children Grow Up*. Hove: Routledge.
- Gardner, H. (2002). *Soorten intelligentie*. Amsterdam: Nieuwezijds.
- Guilford, J.P. & Christensen, P.R. (1973). 'The One-Way Relation between Creative Potential and IQ.' *The Journal of Creative Behavior*, 7:4, 247-252.
- Gust-Brey, K., en Cross, T.L. (1999). 'An Examination of the Literature Based on the Suicide Behaviors of Gifted Students.' *Roepers Review*, 22, 28-35.
- [Hoogbegaafd en meer dan dat. Als je twijfels hebt over een eventuele psychiatrische diagnose.](#) (2013). IHBV leaflet.
- Jacobsen, M.E. (1999, 2000). *The Gifted Adult*. Ballantine Books.
- Kerr, B.A. (1991). *Smart Girls, Gifted Women*. Cheltenham (Australia): Hawker Brownlow Education.
- Kerr, B.A., en Cohn, S.J. (2009). *Slimme jongens. Hoe hou je ze gemotiveerd?* Assen: Van Gorcum.
- Kooij, D. van der. (2013). *Het grote vindingrijkboek*. Edupub.nl.

Kooijman - Van Thiel, M.B.G.M. (red). (2008). *Hoogbegaafd. Dat zie je zó! Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden*. Ede: OYA Productions.

Matser, E. (2011). Interview op [Vrijdagmiddag Live](#) (AVRO).

Matser, E. (2013). Keynote tijdens het Mensa Symposium 'Gaan voor GOUD; excelleren op eigen wijze.'

Mendaglio, S. (2008). *Dabrowski's Theory of Positive Disintegration*. Scottsdale: Great Potential Press.

Nauta, N., en Eck, C. van. (2011). 'Wat vinden Mensaleden van het vermelden van Mensa op hun CV?' Gepubliceerd in de Mensa berichten MB 557, januari/ februari 2011.

Nauta, A.P., Thiel, M.B.G.M. van, Moerman, H.E.J., en Smits, M. (2011). 'Gifted Adults and Their Sleep – A Small Survey.' Annual Proceedings of the NSWG, 22.

Nauta, N. en Ronner, S. (2007). *Ongeleide projectielen op koers. Werken en leven met hoogbegaafdheid*. Amsterdam: Pearson.

Nauta, N., Ronner, S. en Brasseur, D. (2012). 'Wat zijn goede leidinggevers volgens hoogbegaafde werknemers?' [IHBV](#) publicatie. 14 februari 2012.

Nauta, N., Ronner, S. en Groeneveld, B. (2009). 'The Importance of Decision Making. A Gifted Case Report.' *Gifted and Talented International*, 24:2, 121-130.

Peterson, J. S., en Ray, K. E. (2006). *Bullying Among the Gifted: The Subjective Experience*. Purdue University.

Reijseger, G., Peeters, M.C.W., en Taris, T.W. (2013). 'Werkbeleving onder hoogbegaafde werkers.' Universiteit Utrecht. Eerste meting januari 2013. Verslag staat op [www.ihbv.nl](#).

Ronner, S., Nauta, N., en Brasseur, D. (2012). 'Aanbevelingen op basis van het onderzoek "Wat zijn goede leidinggevers volgens hoogbegaafde werknemers?"' Staat op [www.ihbv.nl](#).

Schlesinger, J. (2012). *The Insanity Hoax*. Ardsley-on-Hudson, NY: Shrinktunes Media.

Sternberg, R. (2003). *Wisdom Intelligence and Creativity Synthesized*. Cambridge: Cambridge University Press.

Streznewski, M.K. (1999). *Gifted Grownups*. NY: John Wiley & Sons, Inc..

Ven, R. van de, en Nauta, N. (2012). 'Hoogbegaafde volwassenen en hun voorkeursleerijl.' Publicatie IHBV. 26 september 2012. Een korte versie verscheen in *HIQuarterly*, november 2012.

Waal, I. van der, Nauta, N., en Lindhout, R. (2014). 'Labour Disputes of the Gifted.' *Gifted and Talented International* (in press).

Webb, J.T., Amend, E.R., Webb, N.E., Goerss, J., Beljan, P., en Olenchak, F.R. (2005). *Misdiagnosis and Dual Diagnoses of Gifted Children and Adults*. Scottsdale, Arizona: Great Potential Press. Nederlandse vertaling (2013): *Misdiagnose van hoogbegaafden*. Assen: Van Gorcum.

Dit document is opgesteld door:

Noks Nauta (IHBV)
Suzanne Sjoers (APS)
Rianne van de Ven (IHBV)

Tekstredactie door Emiel Martens van [Gasten in je Gezicht](#).